

РОЗДІЛ 5: ОБІЗНАНІСТЬ ТА РЕАГУВАННЯ НА ЛИХА, ПОВ'ЯЗАНІ З ВОДОЮ

НАВЧАЛЬНИЙ МОДУЛЬ 25: Розуміння ризиків стихійних лих, пов'язаних з водою

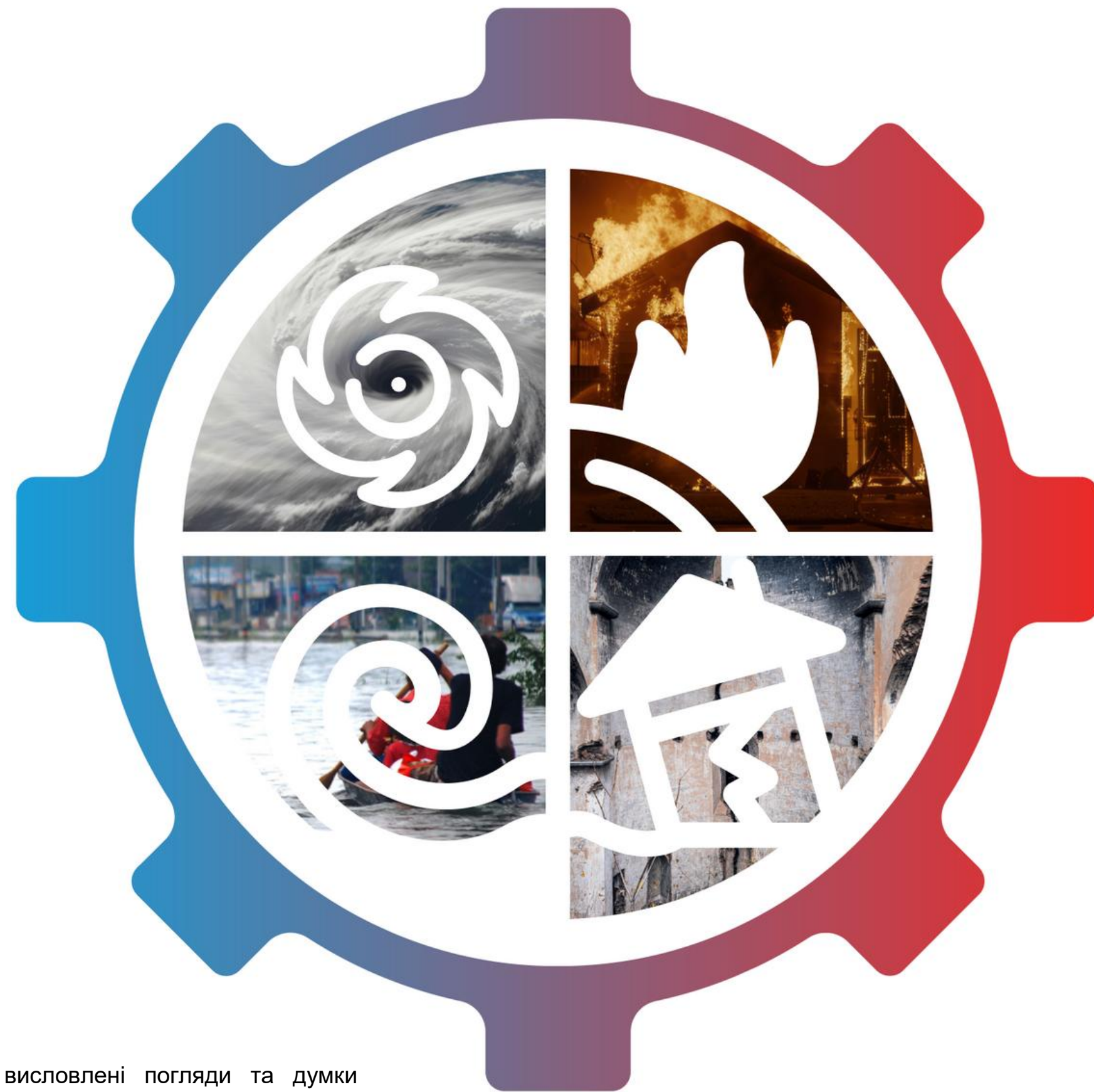
Автор: ГО НОМ/ Партнерство проекту VETREADY

Номер проекту: 2024-1-ES01-KA220-VET-000257287

Co-funded by
the European Union

Фінансується Європейським Союзом. Однак висловлені погляди та думки належать лише автору(ам) і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу або Іспанської служби з питань інтернаціоналізації освіти (SEPIE). Ні Європейський Союз, ні орган, що надає грант, не несуть за них відповідальності.

Мета навчального модуля

Загальна мета: Допомогти учням зрозуміти природу, причини та наслідки катастроф, пов'язаних з водою, а також розпізнати ключові фактори, що сприяють ризикам стихійних лих, тим самим зміцнюючи їхню обізнаність та здатність зменшувати вразливість за допомогою обґрунтованих дій та готовності.

Тривалість навчального модуля: 2,6 академічних годин

Метод оцінювання: тест з вибором однієї правильної відповіді після завершення навчального модуля

Цільові групи: учні професійно-технічної освіти, учні безперервної професійно-технічної освіти, учні діаспори, викладачі професійно-технічної та безперервної професійно-технічної освіти

Визнання для учнів:

Сертифікат про завершення (програма неформального навчання)

Визнання для освітян:

Сертифікат про розвиток професійної компетентності

Цільова перехресна навичка ESCO в категорії Т: T2.2 – Планування та організація

Результати навчального модуля

Знання

1. Розпізнавати основні типи та характеристики стихійних лих, пов'язаних з водою, таких як повені, цунамі та посухи.
2. Зрозумійте, як природні та людські фактори сприяють виникненню та інтенсивності ризиків стихійних лих, пов'язаних з водою.
3. Визнати вплив зміни клімату та погіршення стану навколишнього середовища на зростання частоти та серйозності катастроф, пов'язаних з водою.

Навички

1. Визначити місцеві небезпеки, пов'язані з водою, та оцінити потенційні фактори ризику, що впливають на їхню громаду.
2. Застосовувати основні методи планування та організації для підготовки та зменшення ризиків стихійних лих, пов'язаних з водою.
3. Співпрацюйте з однолітками або членами громади, щоб запропонувати прості, реалістичні заходи щодо готовності або профілактики.

Ці навички безпосередньо пов'язані з перехресними навичками ESCO T2.2 - Планування та організація

- Організувати завдання та ресурси
- Логічно послідовні кроки
- Пріоритетність дій в умовах обмеженого часу та ресурсів

Вступ: Що таке розуміння ризиків стихійних лих, пов'язаних з водою

- Лиха, пов'язані з водою, такі як повені, цунамі, штормові хвилі та посухи, є одними з найчастіших та найруйнівніших стихійних лих у світі. Вони впливають на життя, засоби до існування та громади, часто трапляючись майже без попередження.
- Розуміння ризиків стихійних лих, пов'язаних з водою, означає усвідомлення того, як природні процеси та діяльність людини взаємодіють, створюючи небезпечні ситуації. Це включає вивчення причин, наслідків та попереджувальних ознак цих подій, а також розуміння того, як планування та підготовка можуть зменшити їхній вплив.
- Ця тема важлива, **оскільки усвідомлення ризиків, пов'язаних з водою, допомагає окремим особам та громадам рятувати життя, захищати майно та швидше відновлюватися після стихійних лих.** Навчившись виявляти ризики та ефективно планувати, кожна людина — незалежно від походження чи рівня кваліфікації — може зробити свій внесок у побудову безпечніших та стійкіших громад.

Ключові поняття та термінологія

- **Стихійне лихо, пов'язане з водою** – небезпечна подія, спричинена надлишком або недостатньою кількістю води, така як повені, цунамі або посухи, яка може завдати шкоди людям, майну та навколишньому середовищу.
- **Небезпека** – щось, що може завдати шкоди. У цьому модулі небезпекою може бути сильна злива, підвищення рівня моря або прорив дамби.
- **Ризик** – ймовірність того, що станеться катастрофа та спричинить шкоду. Ризик зростає, коли люди живуть або працюють у небезпечних районах.
- **Вразливість** – рівень слабкості або вразливості людини чи громади до стихійного лиха. Наприклад, проживання поблизу річки без захисту збільшує вразливість до повеней.
- **Готовність** – дії, вжиті до стихійного лиха для забезпечення безпеки, такі як розробка плану дій на випадок надзвичайної ситуації, вивчення шляхів евакуації або зберігання чистої води.
- **Стійкість** – здатність людей і громад відновлюватися та відбудовуватися після стихійного лиха, стаючи сильнішими та краще підготовленими до майбутнього.

Розуміння важливості

- Такі стихійні лиха, пов'язані з водою, як повені, цунамі та посухи, зростають за частотою та інтенсивністю по всій Європі через зміну клімату та погіршення стану навколишнього середовища.
- Між 1980 і 2022 роками повені спричинили понад 5500 смертей та вплинули на мільйони європейців. ([Посилання](#))
- У 2024 році Європа зіткнулася з найсильнішою повенню за десятиліття, збитки якої перевищили 18 мільярдів євро. ([Посилання](#)) Ці події підкреслюють нагальну потребу в обізнаності про ризики, плануванні та готовності громад.
- На місцевому рівні багато громад живуть у заплавах, поблизу річок або в прибережних зонах. Без обізнаності та готовності громадяни наражаються на високий ризик травмування, втрати майна або переміщення.

Чому цей навчальний модуль важливий

- Вода дає життя, але коли вона повертається проти нас, вона може знищити все, що ми цінуємо.
- Повені, шторми та посухи можуть вразити будь-яку громаду, часто без попередження.
- **Бути готовим та розуміти** ці ризики означає захищати себе, свої сім'ї та засоби до існування.
- Це навчання важливе, оскільки кожен **може відіграти свою роль у порятунку життів** — навчившись планувати, діяти завчасно та допомагати іншим залишатися в безпеці.
- Для освітян це шанс надати учням знання та впевненість, особливо тим, хто може почуватися непідготовленим або недооціненим.
- Коли ми розуміємо ризики, ми можемо перетворити страх на дії — **і разом будувати сильніші, безпечніші та стійкіші громади.**

Стихійні лиха в контексті розуміння ризиків стихійних лих, пов'язаних з водою

- Стихійні лиха – це надзвичайні події, спричинені природними процесами Землі.
- Водні катастрофи, такі як повені, цунамі, штормові хвилі та посухи, є одними з найпоширеніших та найруйнівніших типів.
- Ці події можуть руйнувати будинки, порушувати засоби до існування та загрожувати життю, особливо у вразливих районах.
- Розуміння того, як і чому вони відбуваються, допомагає громадам планувати, готуватися та зменшувати ризики.
- Обізнаність та готовність перетворюють потенційні катастрофи на керовані виклики.

Повені

Чому цей тип катастрофи важливий:

Повені – найчастіше стихійне лихо, пов'язане з водою, в Європі, спричинене сильними дощами, розливом річок або поганим дренажем. Вони можуть руйнувати будинки, забруднити питну воду та порушити транспорт і зв'язок. Навіть неглибокі повені можуть бути смертельними. Розуміння ризиків повеней допомагає людям готуватися та ефективно реагувати.

Чому реагувати:

- Повені можуть швидко зростати та перекривати шляхи евакуації.
- Вода може переносити стічні води, хімікати або гострі сміття.
- Збої в електропостачанні та зв'язку збільшують небезпеку.
- Рання евакуація зменшує втрати життя та майна.
- Підготовка скорочує час та витрати на відновлення.

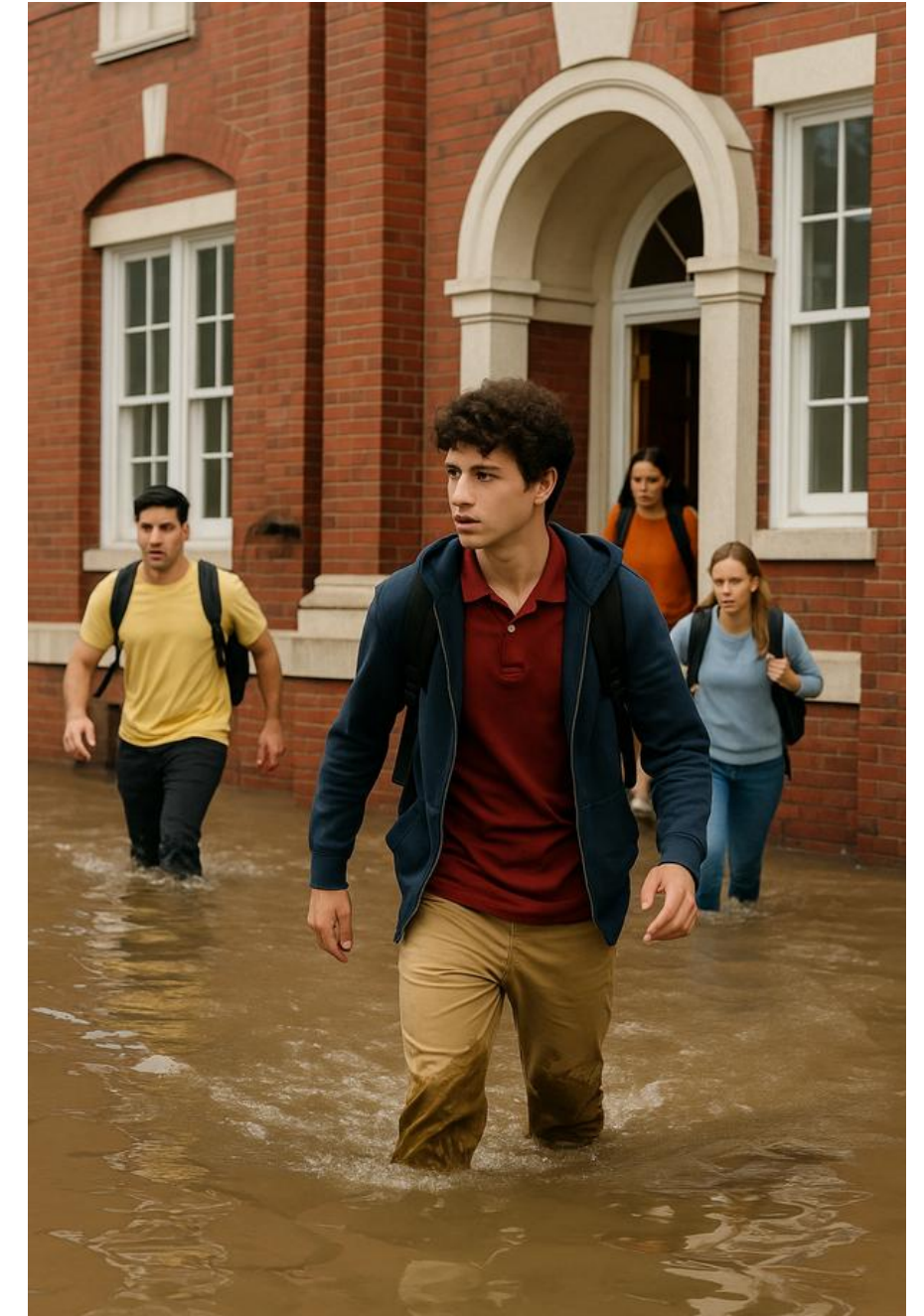

Рисунок 1. Евакуація через повінь.
(ШІ створено Є. Луганським через ChatGPT)

Повені

Якщо ви знаходитесь поруч з водою

- Негайно перемістіться на вищу або безпечнішу місцевість — не чекайте вказівок, якщо рівень води швидко піднімається.
- **Тримайтеся подалі від річок, мостів або каналізаційних труб**, де потік води може раптово збільшитися.
- **Вимикайте електроенергію та газ лише тоді**, коли це можливо безпечно.
- **Тримайте свою аварійну сумку та документи** наготові у водонепроникній упаковці.
- **Слідкуйте за місцевими сповіщеннями та офіційними маршрутами евакуації** по радіо або мобільному телефону.

Якщо ви вже у воді

- **Зберігайте спокій та бережіть енергію** — паніка марнує сили.
- **Використовуйте плавучі предмети** (пластикові пляшки, дерево, автомобільні шини), щоб залишатися над водою.
- **Рухайтесь по діагоналі за течією**, а не прямо проти неї, поки не знайдете спокійнішу воду.
- **Уникайте швидких течій**, каналізаційних стоків або мостів, де тиск води зростає.
- **Подайте сигнал про допомогу** та уникайте спроб врятувати інших без належного спорядження.

Цунамі

Чому цей тип катастрофи важливий:

Цунамі – це потужні хвилі, спричинені підводними землетрусами або зсувами. Хоча в Європі це трапляється рідко, прибережні регіони Середземного моря та Атлантики знаходяться під загрозою. Цунамі може вдарити через кілька хвилин після землетрусу, з хвилями заввишки кілька метрів.

Чому реагувати:

- Цунамі приходять швидко — немає часу чекати.
- Перша хвиля не завжди найбільша.
- Швидка евакуація на височину рятує життя.
- Розпізнавання природних попереджувальних знаків є критично важливим.

Рисунок 2. Студенти тікають від цунамі.
(ШІ створено Є. Луганським через ChatGPT)

Цунамі

Якщо ви знаходитесь поруч з водою

- **Дійте негайно**, якщо відчуєте сильний землетрус або побачите, як вода раптово відступає — не чекайте підтвердження.
- **Біжіть на височинну місцевість на висоті** щонайменше 30 м над рівнем моря або якомога далі вглиб материка.
- **Дотримуйтесь офіційних знаків евакуації**; уникайте мостів або вузьких долин.
- **Допоможіть дітям**, людям похилого віку та людям з обмеженими можливостями пересування швидко евакуюватися.
- **Тримайтеся подалі**, поки влада не оголосить район безпечним, оскільки можливі численні хвилі.

Якщо ви вже у воді

- **Тримайтеся за плавучі уламки** або великі стійкі предмети, щоб тримати голову над водою.
- **Зберігайте спокій і вирушайте назустріч хвилям**, дозволяючи їм нести вас, поки не настане спокійніша погода.
- **Уникайте плавання до берега під час основних хвиль** — уламки та сильний зворотний злив смертельні.
- **Зберігайте енергію**; зосередьтеся на диханні та стабільності до прибуття рятувальних команд.

Екстремальна спека та хвилі спеки

Екстремальна спека та хвилі спеки – це тривалі періоди надзвичайно високих температур, які можуть серйозно вплинути на здоров'я, безпеку та навколишнє середовище. Вони часто виникають разом із посухами та зменшенням доступності води, що призводить до зневоднення, лісових пожеж та пошкодження врожаю й екосистем.

Чому реагувати

- Високі температури можуть спричинити теплове виснаження, зневоднення та тепловий удар.
- Найбільше ризикують літні люди, діти та працівники, які працюють на свіжому повітрі.
- Спека може пошкодити інфраструктуру, спричинити відключення електроенергії та проблеми з транспортом.
- Ранні дії зменшують ризики для здоров'я та нестачу

води.

Рисунок 3. Екстремальна спека.
(ШІ створено Є. Луганським через ChatGPT)

Co-funded by
the European Union

Екстремальна спека та хвилі спеки

Якщо ви знаходитесь поруч з водою

- Підтримуйте водний баланс і регулярно пийте багато чистої води.
- Відпочивайте в затінених або прохолодних місцях поблизу водойм, але уникайте надмірного перебування на сонці.
- Використовуйте сонцезахисний крем, головні убори та легкий одяг для захисту від ультрафіолетового випромінювання.
- Перевірте якість води перед купанням або охолодженням у природних водоймах.
- Заохочуйте інших (особливо дітей та людей похилого віку) робити перерви та безпечно охолоджуватися.

Якщо ви вже у воді

- Заходьте у воду поступово, щоб ваш організм звик до перепадів температури.
- Охолодіться безпечно — короткі купання можуть допомогти регулювати температуру тіла.
- Підтримуйте водний баланс навіть під час плавання — ви все одно можете втрачати рідину через піт.
- Слідкуйте за судомою або запамороченням; вийдіть з води, якщо відчуваєте нездужання.
- Слідкуйте за іншими, особливо за дітьми, оскільки втома настає швидше під час сильної спеки.

Зупиніться та поміркуйте

Раптова повінь заманила студентів у пастку

Нічні шторми піднімають рівень води в річці біля вашого навчального центру. Електропостачання нестабільне, лунає сигналізація. Повідомлення у WhatsApp говорить: «Міст вільний — евакуюйтеся», тоді як місцевий додаток сповіщення попереджає: «Уникайте прибережних маршрутів — перейдіть на вищу місцевість». Вода вже покриває парковку.

- **Що б ви зробили в цій ситуації?**

Зупиніться та поміркуйте

Рекомендовані дії — реагування на надзвичайну ситуацію, пов'язану з повенем

Відповідь на найкращий досвід:

Негайно перемістіться на вищу місцевість, використовуючи безпечні, підняті маршрути, дотримуючись офіційних попереджень місцевих органів влади або національних каналів екстреної допомоги (наприклад, Механізму цивільного захисту ЄС, національних сповіщень цивільного захисту або перевірених радіопередачі). Тримайте всіх учнів разом і переконайтеся, що їх підраховано, перш ніж рухатися.

Чому деякі варіанти є небезпечними або неефективними:

- Слідування за неперевіреними повідомленнями в соціальних мережах може призвести до небезпечних маршрутів — у цьому випадку міст через річку, ймовірно, затоплений або нестабільний.
- Очікування підтвердження марнує критично важливий час; повені можуть швидко зрости протягом кількох хвилин.
- Використання транспортних засобів для евакуації через затоплені вулиці надзвичайно ризиковане — навіть 30 см води на висоті можуть змити автомобіль.

Технологічні/промислові катастрофи в контексті розуміння ризиків стихійних лих, пов'язаних з водою

Технологічні або промислові катастрофи трапляються, коли створені людиною системи, такі як фабрики, хімічні заводи або дамби, виходять з ладу або виходять з ладу, часто взаємодіючи з небезпеками, пов'язаними з водою. Ці події можуть спричинити токсичне забруднення, руйнування інфраструктури або широкомасштабне забруднення, яке ставить під загрозу людей, екосистеми та запаси питної води.

Приклади, що стосуються цього модуля:

- Руйнування дамб або гребель, що призводить до спуску паводкових вод у населені пункти.
- Розливи хімікатів або витік промислових стічних вод під час сильних дощів або повеней.
- Забруднення річок та узбережжя нафтою або паливом після штормів або цунамі.

Чому це важливо:

- Ці катастрофи показують, як пов'язані людські та природні ризики.
- Розуміння їхніх причин та наслідків допомагає громадам краще планувати, захищати життєво важливі ресурси та зменшувати вторинні небезпеки після стихійних лих, пов'язаних з водою.

Руйнування дамби або греблі

Греблі та дамби утримують величезну кількість води. Коли вони руйнуються через сильні дощі, погане обслуговування або землетруси, вода може раптово вивільнитися, затоплюючи населені пункти за лічені хвилини. Такі події можуть зруйнувати інфраструктуру, перервати електро- та водопостачання, а також спричинити значні втрати життя. Розуміння безпеки гребель та ранніх попереджувальних знаків є важливим для громад, що живуть нижче за течією.

Чому це небезпечно

- Паводкові води рухаються з великою швидкістю, не залишаючи часу на евакуацію.
- Уламки та сильні течії можуть заманити людей у пастку або травмувати їх.
- Лінії електропередач та місця зберігання хімікатів можуть бути пошкоджені, що збільшує ризики.
- Забруднена вода поширює хвороби та забруднюючі речовини.
- Доступ у разі надзвичайних ситуацій може бути заблокований зруйнованими мостами або дорогами.

Рисунок 4. Повінь після прориву дамби.
(ШІ створено Є. Луганським через ChatGPT)

Руйнування дамби або греблі

Якщо ви знаходитесь поруч з водою

- **Дійте негайно** — якомога швидше перемістіться на верхні поверхи або на цокольний поверх.
- **Слухайте сирени** або офіційні сповіщення та дотримуйтесь інструкцій щодо евакуації.
- **Уникайте використання транспортних засобів**, якщо дороги не підтверджено безпечними та сухими.
- **Попередьте інших людей поблизу**, особливо дітей або людей з обмеженою мобільністю.
- **Візьміть лише найнеобхідніше** (документи, телефон, ліки, воду).
- **Не ходіть по мостах або низинних дорогах** — їх може змити.
- **Не повертайтеся додому**, поки влада не підтвердить, що це безпечно.

Якщо ви вже у воді

- **Зберігайте спокій і зосередьтеся на диханні**; паніка витрачає енергію.
- **Тримайтеся за плавучі уламки** (деревини, двері, бочки), щоб залишатися на плаву.
- **Рухайтесь по діагоналі за течією**, щоб досягти спокійніших місць або височин.
- **Тримайте голову над водою** та уникайте сильних течій або вирів.
- **Не пливіть проти швидкої течії** — це виснажливо та неефективно.
- **Уникайте контакту з обірваними лініями електропередач** або нестабільними конструкціями.

Розлив хімічних речовин або забруднення ВОДИ

Повені або сильні дощі можуть призвести до витоку промислових хімікатів, палива або пестицидів у річки та ґрунтові води. Ці розливи можуть зробити воду небезпечною для пиття або зрошення, а також призвести до загибелі риби чи сільськогосподарських культур. Усвідомлення ризику зараження є життєво важливим для запобігання отруєнню та захисту екосистем.

Чому це небезпечно

- Токсичний вплив може спричинити опіки, проблеми з диханням або отруєння.
- Тривале забруднення шкодить якості ґрунту та води.
- Тварини та рослини гинуть, пошкоджуючи запаси їжі.
- Контакт із забрудненою водою поширює хвороби.
- Очищення займає місяці або роки.

Рисунок 5. Моніторинг забрудненої водойми.
(ШІ створено Є. Луганським через ChatGPT)

Розлив хімічних речовин або забруднення ВОДИ

Якщо ви знаходитесь поруч з водою

- **Тримайтеся подалі від води**, яка має дивний запах, піниться або змінює колір.
- **Негайно повідомте місцеві органи влади про розливи** або мертву рибу/диких тварин.
- **Зачиняйте вікна та двері**, якщо відчуваєте запах хімікатів поблизу.
- **Використовуйте бутильовану** або кип'ячену воду для пиття, миття та приготування їжі.
- **Попередьте інших**, щоб вони не плавали та не користувалися джерелом води.
- **Не торкайтеся та не намагайтеся самотійно прибрати розлив без захисту.**
- **Не використовуйте воду зі свердловин**, кранів або річок, доки не буде підтверджено її безпеку.

Якщо ви вже у воді

- **Негайно залиште воду** — хімікати можуть спричинити опіки або отруєння.
- **Зніміть забруднений одяг** та герметично покладіть його в поліетиленовий пакет.
- **Ретельно вимийте тіло чистою**, незабрудненою водою.
- **Зверніться за медичною допомогою**, якщо у вас запаморочення, проблеми з диханням або подразнення шкіри.
- **Не заходьте знову у воду** — токсичний вплив може швидко погіршитися.
- **Не тріть шкіру чи очі** — це може призвести до подальшого поширення хімічних речовин.

Відмова електростанції або енергетичного об'єкта

Повені або хвилі спеки можуть вивести з ладу електростанції або підстанції. Це призводить до масових відключень електроенергії, збоїв у системах очищення води та збоїв у зв'язку. У крайніх випадках пошкодження енергосистеми може спричинити вибухи або пожежі поблизу джерел води.

Чому це небезпечно

- Відключення електроенергії виводить з ладу лікарні, школи та системи екстреної допомоги.
- Очисні споруди зупиняються, забруднюючи прилеглі річки.
- На складах палива можуть статися вибухи або пожежі.
- Темрява та паніка ускладнюють евакуацію.
- Водяні насоси виходять з ладу, що обмежує доступ до чистої води.

Рисунок 6. Вихід з ладу електростанції.
(ШІ створено Є. Луганським через ChatGPT)

Відмова електростанції або енергетичного об'єкта

Якщо ви знаходитесь поруч з водою

- **Тримайтеся подалі від підстанцій**, стовпів електропередач та трансформаторів, особливо поблизу місць повеней.
- **Вимкніть електроприлади та від'єднайте їх від мережі**, якщо це безпечно.
- **Тримайте наготові ліхтарики та рації** для отримання інформації під час відключень електроенергії.
- **Повідомте про іскри, пожежі або пошкоджені дроти** до аварійно-рятувальних служб.
- **Дотримуйтесь інструкцій органів цивільного захисту.**
- **Не торкайтеся ліній електропередач** — навіть обірвані кабелі можуть бути під напругою.
- **Не ходіть по паводковій воді** поблизу електростанцій або стовпів електропередач.

Якщо ви вже у воді

- **Негайно вийдіть**, якщо побачите дроти, освітлення або електричні прилади.
- **Попередьте інших**, щоб вони трималися подалі від цієї зони.
- **Спокійно перейдіть у безпечне місце та витріться насухо**, перш ніж торкатися чогось металевого чи електричного.
- **Не плавайте під або поблизу висячих ліній електропередач.**
- **Не користуйтеся мобільними телефонами чи металевими предметами у воді** — вони проводять електрику.
- **Не повертайтеся у воду там, де може існувати небезпека ураження електричним струмом.**

Зупиніться та поміркуйте

Сценарій:

Теплий день у вашому центрі професійної підготовки біля річки. Раптом у повітрі поширюється сильний хімічний запах.

Люди починають кашляти, і ви помічаєте, що вода біля мосту набуває іржавого кольору.

За лічені хвилини місцеві новини повідомляють про витік хімікатів із сусіднього заводу, закликаючи мешканців «зберігати спокій», поки чиновники оцінюють ситуацію.

Деякі студенти пропонують бігти до річки, щоб сфотографувати та подивитися, що відбувається — інші хочуть негайно покинути цей район.

Що б ви зробили в цій ситуації?

Зупиніться та поміркуйте

Рекомендовані дії — реагування на хімічну або промислову аварію

Відповідь на найкращий досвід:

Якщо ви підозрюєте хімічний розлив, витік або промислову аварію, негайно відійдіть від джерела та знайдіть вищу або навітряну місцевість.

Заходьте в приміщення, якщо це безпечно, зачиніть вікна та двері, а також вимкніть вентиляційні системи.

Дотримуйтесь офіційних інструкцій у надзвичайних ситуаціях від служб цивільного захисту, місцевого радіо або перевірених додатків.

Якщо ви або інші особи постраждали від хімічних речовин, зніміть забруднений одяг і ретельно промийте його чистою водою.

Чому деякі варіанти є небезпечними або неефективними:

- Наближення до місця для спостереження або фотографування наражає вас на вплив токсичних газів та забрудненої води.
- Покладання на чутки в соціальних мережах може поширити дезінформацію або затримати евакуацію.
- Перебування на вулиці з підвітряного боку збільшує ризик вдихання або поглинання небезпечних речовин.
- Спроба прибирати або допомагати без належного захисного спорядження може завдати серйозної шкоди здоров'ю.

Біологічні/медичні катастрофи в контексті розуміння ризиків катастроф, пов'язаних з водою

Біологічні та пов'язані зі здоров'ям катастрофи трапляються, коли спалахи хвороб або забруднення навколишнього середовища загрожують здоров'ю людини, часто пов'язані з водними системами або порушенням санітарії після стихійних чи техногенних катастроф. Вони можуть виникати внаслідок мікробного забруднення, поганої гігієни або трансмісивних хвороб, які швидко поширюються в затоплених або посухованих районах.

Приклади, що стосуються цього модуля:

- **Хвороби, що передаються через воду** (наприклад, холера, тиф, дизентерія), після повеней або переповнення стічними водами.
- **Хвороби, що переносяться комарами** (наприклад, малярія, денге, вірус Західного Нілу), у стоячій воді після сильних дощів.
- **Забруднена питна вода внаслідок промислових або сільськогосподарських стоків.**
- **Цвітіння водоростей та токсини зі стоячих або перегрітих водойм.**
- **Кризи громадського здоров'я**, спричинені обмеженим доступом до чистої води під час посух або збоїв інфраструктури.

Чому це важливо:

Біологічні катастрофи, пов'язані з водою, нагадують нам, що чиста вода необхідна для здоров'я та виживання.

Розуміння того, як запобігати забрудненню, підтримувати гігієну та реагувати вчасно, допомагає захистити громади, учнів та освітнє середовище від спалахів захворювань та довгострокових наслідків для здоров'я.

Спалахи захворювань, що передаються через воду

Після повеней або переповнення стічних вод бактерії та віруси можуть забруднити питну воду. Люди, які використовують цю воду для пиття, приготування їжі або миття, можуть швидко захворіти. Спалахи швидко поширюються в людних або малозабезпечених районах, включаючи школи та притулки.

Чому це небезпечно

- Викликає сильну діарею, блювоту та зневоднення.
- Швидко поширюється там, де обмежені гігієна та санітарія.
- Найбільшому ризику піддаються діти та люди похилого віку.
- Може призвести до летального результату без швидкого лікування.
- Послаблює медичні служби, які вже постраждали від стихійних лих.

Рисунок 7. Станція для миття рук.

(ШІ створено Ю.Луганським через ChatGPT)

Спалахи захворювань, що передаються через воду

Якщо ви знаходитесь поруч з водою

- Кип'ятіть або дезінфікуйте всю воду перед вживанням чи приготуванням їжі.
- Часто мийте руки з милом і чистою водою.
- Користуйтеся туалетами або вбиральнями — ніколи не користуйтеся відкритими джерелами води.
- Повідомте про незвичайні захворювання у вашій громаді.
- Не пийте, не мийтеся та не чистіть зуби неочищеною водою.

Якщо ви вже у воді

- Вийдіть і вимийте своє тіло чистою водою з милом.
- Негайно обробіть будь-які рани антисептиком.
- Переодягніть та виперіть мокрий одяг.
- Не залишайтеся у паводковій воді — вона може переносити стічні води та хвороби.
- Не їжте та не пийте, перебуваючи у забрудненій воді.

Хвороби, що передаються комарами

Застійна вода, що залишається після повеней або злив, стає розсадником комарів. Підвищення температури та зміна погоди збільшують популяції комарів та передачу хвороб.

Чому це небезпечно

- Може викликати лихоманку, біль та втому, що тривають тижнями.
- Деякі форми призводять до ускладнень, що загрожують життю.
- Швидко поширюється в теплих, вологих місцях зі стоячою водою.
- Впливає як на міські, так і на сільські громади.
- Може перешкоджати навчанню та продуктивності праці.

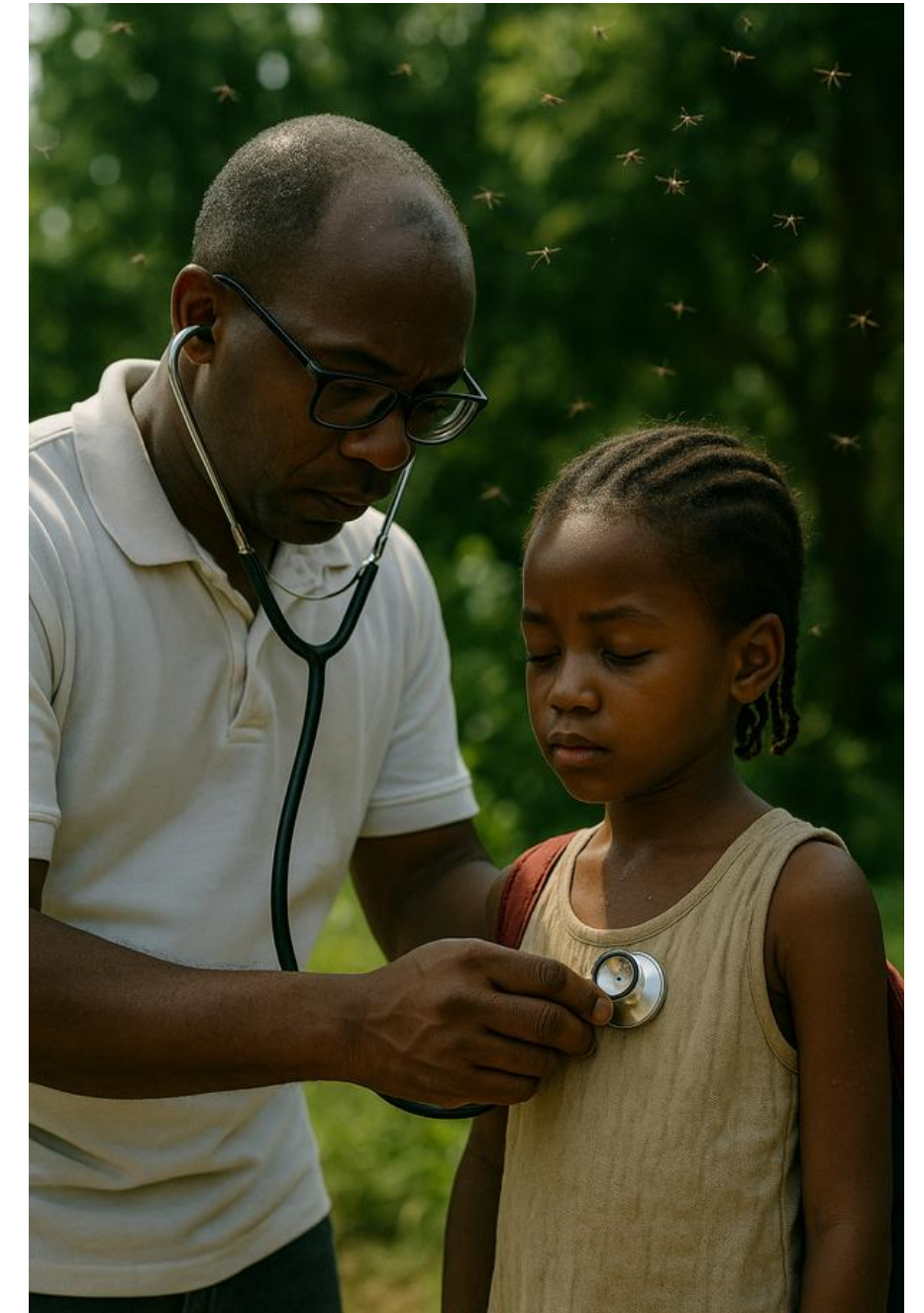

Рисунок 8. Медичний огляд.
(ШІ створено Є. Луганським через ChatGPT)

Хвороби, що передаються комарами

Якщо ви знаходитесь поруч з водою

- Позбудьтеся застою води (контейнерів, калюж, шин).
- Щодня використовуйте москітні сітки та репеленти.
- Тримайте вікна та двері сітчастими.
- Носіть одяг з довгими рукавами та світлими кольорами.
- Не ігноруйте невеликі калюжі води — в них можуть жити личинки.

Якщо ви вже у воді

- Часто рухайтесь — не стійте на місці в болотистих або нерухомих місцевостях.
- Перевірте наявність укусів і після цього нанесіть репелент.
- Не залишайтеся на мілководді, стоячій воді в сутінках або на світанку.
- Не ігноруйте симптоми лихоманки після зараження.

Забруднення стічними водами та стічними водами

- Сильні дощі, повені або руйнування інфраструктури можуть призвести до потрапляння стічних вод у річки, вулиці та будинки. Це змішує людські відходи з поверхневими водами, поширюючи шкідливі бактерії та віруси.
- Чому це небезпечно
- Викликає інфекції, шлункові захворювання та шкірні висипання.
- Забруднює криниці та питну воду.
- Збільшує спалахи захворювань у переповнених притулках.
- Забруднює ґрунт та сільськогосподарські угіддя поблизу джерел води.

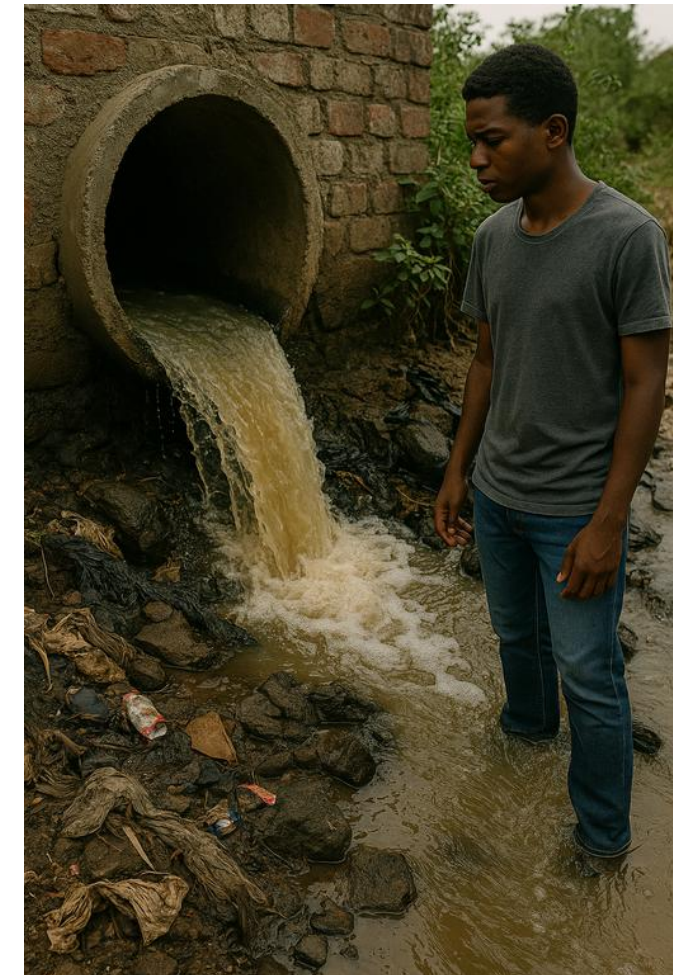

Рисунок 9. Забруднена вода.
(ШІ створено Є. Луганським через ChatGPT)

Забруднення стічними водами та стічними водами

Якщо ви знаходитесь поруч з водою

- Уникайте прямого контакту з паводковими або стічними водами.
- Використовуйте захисне спорядження, якщо необхідно провести очищення.
- Після цього продезінфікуйте інструменти, одяг та руки.
- Кип'ятіть або хлоруйте всю воду.
- Не підпускайте дітей або тварин до затоплених місць.

Якщо ви вже у воді

- негайно залиште це місце та ретельно вимийте.
- Очистіть рани та нанесіть антисептик.
- Слідкуйте за симптомами захворювання.
- Не контактуйте із забрудненою водою довше, ніж потрібно.

Зупиніться та поміркуйте

Сценарій:

- Після тижня сильної повені водопровід місцевої громади став каламутним і мав незвичайний запах.
- Деякі люди наполягають, що воду в пляшках безпечно пити після фільтрації через тканину, тоді як інші кажуть, що бутильована вода занадто дорога та непотрібна.
- У вашому навчальному центрі кілька учнів починають почуватися погано — скаржаться на спазми у шлунку та лихоманку.
- Місцеве радіо попереджає про можливий спалах холери, але в соціальних мережах поширюються чутки, що це «просто грип».
- **"Що б ви зробили в цій ситуації?"**

Зупиніться та поміркуйте

Рекомендована дія

- **Найкраща практика реагування:** Якщо є будь-яка підозра на забруднення води або спалах захворювання, негайно припиніть використання місцевого джерела води для пиття або приготування їжі. Використовуйте лише бутильовану, кип'ячену або продезінфіковану воду, доки органи влади не підтвердять її безпеку. Повідомляйте про такі симптоми, як діарея, блювота або лихоманка, місцевим медичним працівникам та заохочуйте інших робити те саме. Підтримуйте заходи гігієни в громаді — станції миття рук, чисті туалети та безпечне поводження з харчовими продуктами — щоб обмежити поширення захворювання.

Чому деякі варіанти є небезпечними або неефективними:

- Фільтрування води через тканину або покладання на зовнішній вигляд не видаляє бактерії чи віруси.
- Ігнорування ранніх симптомів призводить до непомітного поширення хвороби.
- Поширення неперевіреної інформації в соціальних мережах може викликати паніку або затримати реальні дії.
- Продовження використання паводкової води або неглибоких свердловин збільшує ризик зараження.

Надихаючі дії та взірці для наслідування

Волонтер Червоного Хреста Камеруну виявляє холеру на ранніх стадіях (2024)

- На початку 2024 року регіон Крайньої Півночі Камеруну зіткнувся з високим ризиком спалахів холери після тижнів сильних дощів та повеней. У багатьох віддалених селах не вистачало чистої води, а люди мали обмежений доступ до медичних послуг.
- Одна місцева волонтерка, Руяту, помітила, що її сусідка страждає від сильної діареї та блювоти — симптомів, які вона навчилася розпізнавати під час навчання з підготовки до епідемій у Камерунському Червоному Хресті. Замість того, щоб чекати чи ігнорувати ознаки, вона негайно повідомила про випадок місцевій медичній команді, використовуючи свій мобільний телефон.
- Протягом кількох годин прибула група швидкого реагування, щоб перевірити джерело води, продезінфікувати свердловини та забезпечити мешканців солями для регідrataції. Завдяки швидким та обґрунтованим діям Руяту спалах було локалізовано на ранній стадії, що запобігло десяткам потенційних випадків зараження та врятувало життя в її громаді.

Чому це надихає:

- Знання в дії: Руяту застосувала отримані знання з навчання з питань охорони здоров'я в громаді, щоб захистити інших.
- Лідерство громади: Її впевненість надихнула інших мешканців швидко повідомляти про нові симптоми.
- Раннє повідомлення рятує життя: Діючи негайно, вона допомогла запобігти масштабній епідемії.
- Довгостроковий вплив: Її історія зараз використовується на тренінгах Червоного Хреста як модель того, як місцева обізнаність та освіта розвивають стійкість.

Посилання на статтю:

https://www.ifrc.org/article/cholera-early-detection-cameroon-red-cross-volunteer-helps-limit-epidemic?utm_source=chatgpt.com

Co-funded by
the European Union

Більше для дослідження

1. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) — Вода, санітарія та здоров'я (WASH). Пояснює, як чиста вода та гігієна знижують ризики захворювань після повеней та інших стихійних лих. Містить практичні посібники з підготовки громад до надзвичайних ситуацій та безпеки води.

<https://www.who.int/teams/environment-climate-change-and-health/water-sanitation-and-health>

2. МФЧХ (Червоний Хрест) — Посібник з епідемічного контролю для волонтерів. Покроковий посібник, який навчає, як виявляти, запобігати та реагувати на поширені епідемії під час надзвичайних ситуацій. Ідеально підходить для тренерів та викладачів громадських справ.

<https://www.ifrc.org/document/epidemic-control-volunteers-ecv-manual>

3. Цивільний захист та гуманітарна допомога ЄС — готовність до стихійних лих у дії. Ділиться реальними проектами, що фінансуються ЄС, щодо готовності громад, систем раннього попередження та стійкості до стихійних лих, включаючи надзвичайні ситуації у сфері водопостачання та охорони здоров'я.

<https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu>

4. UNDRR — Зменшення ризику стихійних лих та здоров'я. Підкреслює, як країни інтегрують охорону здоров'я в управління ризиками стихійних лих. Корисно для освітян, щоб пов'язати готовність до охорони здоров'я з ширшою політикою ЄС та глобальною політикою.

<https://www.undrr.org>

Джерела, використані для створення цього навчального модуля

- Європейське агентство з охорони навколишнього середовища (ЄАОС). (2023). Екстремальні погодні умови, повені, посухи та хвилі спеки. <https://www.eea.europa.eu/en/topics/in-depth/extreme-weather-floods-droughts-and-heatwaves>
- Європейські навички, компетенції, кваліфікації та професії (ESCO). (2024). Рамка перехресних навичок: T2.2 Планування та організація. <https://esco.ec.europa.eu/en/classification/skill>
- Операції Європейського Союзу з цивільного захисту та гуманітарної допомоги. (2023). Готовність до стихійних лих у дії. <https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu>
- Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця (МФЧХ). (2021). Посібник з епідемічного контролю для волонтерів (ECV). <https://www.ifrc.org/document/epidemic-control-volunteers-ecv-manual>
- Управління Організації Об'єднаних Націй зі зменшення ризику стихійних лих (UNDRR). (2022). Зменшення ризику стихійних лих та здоров'я. <https://www.undrr.org>
- Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ). (2023). Програма водопостачання, санітарії та здоров'я (WASH). <https://www.who.int/teams/environment-climate-change-and-health/water-sanitation-and-health>
- Всесвітня метеорологічна організація (ВМО). (2023). Стан глобального клімату 2023: основні моменти щодо води та клімату. <https://public.wmo.int>

Джерела, використані для створення цього навчального модуля

Зображення:

- **Луганський, Є.** (2025). Евакуація через повінь [зображення, згенероване штучним інтелектом]. ChatGPT. https://chatgpt.com/s/m_68f1c554453c8191970c082356ad0da6
- **Луганський, Є.** (2025). Екстремальна спека [зображення, згенероване штучним інтелектом]. ChatGPT. https://chatgpt.com/s/m_68f1c6316bf88191aеcc61f28c84еас2
- **Луганський, Є.** (2025). Повінь після прориву дамби [зображення, згенероване штучним інтелектом]. ChatGPT. https://chatgpt.com/s/m_68f262754d8c81918d1cc94e0bff5fa3
- **Луганський, Є.** (2025). Станція для миття рук [зображення, згенероване штучним інтелектом]. ChatGPT. https://chatgpt.com/s/m_68f26b7a323881918ad6e0e59eef1e0b
- **Луганський, Є.** (2025). Медичний огляд [зображення, створене ШІ]. ChatGPT. https://chatgpt.com/s/m_68f26ca8bf4481919561a0ade0cd215f
- **Луганський, Є.** (2025). Моніторинг забрудненої водойми [зображення, згенероване штучним інтелектом]. ChatGPT. https://chatgpt.com/s/m_68f263d248208191812c36ee6d5ec33a
- **Луганський, Є.** (2025). Забруднена вода [зображення, згенероване штучним інтелектом]. ChatGPT. https://chatgpt.com/s/m_68f26e0871d8819181f620a944f466c9
- **Луганський, Є.** (2025). Аварія електростанції [зображення, згенероване штучним інтелектом]. ChatGPT. https://chatgpt.com/s/m_68f2656072bc8191a47a4e76094643a1
- **Луганський, Є.** (2025). Студенти тікають від цунамі [зображення, згенероване штучним інтелектом]. ChatGPT. https://chatgpt.com/s/m_68f1c5c7337c8191960f38c73c9d61c1

ПАРТНЕРСТВО

<https://ied.eu/>

<https://denizli.afad.gov.tr/>

<https://neotalentway.com/>

<https://www.eva93.lv/>

<https://ngo-nfe4y.com.ua/en>

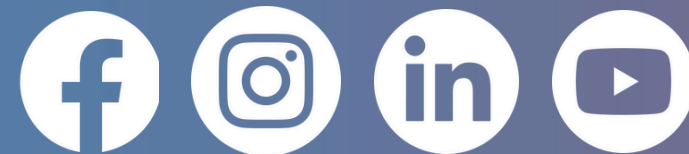

<https://vonhope.is/>

Розважайтеся з VET-READY

РОЗДІЛ 5: ОБІЗНАНІСТЬ ТА РЕАГУВАННЯ НА ЛИХА, ПОВ'ЯЗАНІ З ВОДОЮ НАВЧАЛЬНИЙ МОДУЛЬ 25: Розуміння ризиків стихійних лих, пов'язаних з водою!

СЛІДКУЙТЕ ЗА
НАМИ

<https://vetready.eu/>